

УДК 65.01.001.8

JEL Classification: B 400

РОЗВИТОК СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Анісімова О.М. , д.е.н., професор

Горячова Н.В. аспірант

Донецький національний університет ім. Василя Стуса, м. Вінниця

Анотація. Предметом роботи є розробка системи розвитку управління інтелектуальними інвестиціями на підприємствах України. Метою роботи є визначення теоретико-методологічних та методичних положень, а також рекомендацій до управління кадровим потенціалом інтелектуальними інвестиціями на підприємствах. Досягненням мети роботи є визначення та зв'язок основних понять та категорій які висвітлюють управління інноваційним розвитком на підприємствах. Досліджується зв'язок інноваційного розвитку з економічною безпекою на підприємствах України. Також досліджується визначення тенденцій інноваційного розвитку на підприємствах. Методичним проведенням роботи є проведення інформаційної бази дослідження в сучасній економічній теорії у працях вітчизняних та закордонних вчених з розвитку управління інтелектуальними інвестиціями. В дослідженні були використанні наступні методи: макроекономічний та мікроекономічний. Макроекономічний для дослідження механізму реалізації наукового процесу. Мікроекономічний застосовується в дослідженні конкурентоспроможності господарської діяльності. У роботі розроблено авторами схему механізму інноваційного розвитку на підприємствах як зв'язку локальних управлінських механізмів, де основну роль відведено інформаційно-аналітичному забезпеченню. Досліджено поняття терміну інноваційний розвиток, інноваційний процес та управління інноваційним процесом. А також обґрунтовано теоретико-методологічну базу, методичні положення та рекомендації що до управління інноваційним розвитком на підприємствах. Сферою застосування результатів дослідження є діяльність підприємств України. Результати досліджень можуть бути використані керівниками підприємств, менеджерами, фінансовими підрозділами підприємств для запровадження управління інноваційним розвитком підприємств України та їх аналітичних інструментів, які дозволять керівникам підприємств удосконалити процес управління інноваційним розвитком, а також оцінити загрози та ризики які виникають на підприємстві, а також для студентів для вивчення теоретичних основ управління інноваційним розвитком.

Ключові слова: управління інноваційним розвитком, інноваційний процес, інтелектуальні інвестиції, інновація, статистичний та динамічний підхід.

ADVANCED MANAGEMENT SYSTEM OF INTELLECTUAL INVESTMENTS FOR THE ENTERPRISES OF UKRAINE

Dr. Olha Anisimova, DS in Economics, Professor,

Nataliia Goryacheva post-graduate

Vasyl Stus Donetsk National University in Vinnitsya

Summary. The object is to develop a system of intelligent management of investments in the Ukraine. The aim is to determine the theoretical-methodological and methodical positions and recommendations to the management of human resources intellectual investments in enterprises. Achievement of the goal is to identify and link the basic concepts and categories that cover the development of innovative enterprises. Also investigated the relationship of innovation development of economic security in the Ukraine. Also investigated trending innovative development of the enterprises Methodical work is holding an information base of research in modern economic theory in the works of local and foreign scientists for the development of intellectual investments. As researched by using the following methods: macroeconomic and microeconomic. Macroeconomic research mechanism for the implementation of the scientific process. Microeconomic applied examined the competitiveness of business. In this paper, the authors developed a scheme for the mechanism of innovation development in enterprises as local communication management mechanisms, where the main role given to information and analytical support. The concept of the term innovative development, innovative process management and innovation process. And also proved the theoretical and methodological framework, methodological regulations and recommendations that the development of innovative enterprises. The scope of research results is the activity of enterprises in Ukraine. The research results can be used by business leaders, managers, financial departments of companies for the implementation of innovative development of Ukraine's businesses and their analytical tools that allow managers of enterprises to improve the management of innovative development and assess threats and risks that arise in enterprises and for students to study the theoretical bases of innovative development.

Keywords: Management of innovative development, innovative processes, intelligent investment, innovation, statistical and dynamic approach

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвиток інновацій має великий вплив на розвиток економіки на підприємстві та впливає на розвиток корпоративної структури даного підприємства де розробляються, та впроваджуються інновації.

Розвиток економіки у світі свідчить про те, що інноваційний портфель формується на підприємстві не тільки на довгострокові стратегії котрі відображаються на фінансовому стані підприємства але також вони відображаються на фінансовому стані держави. В Україні в даний час враховуючи високий рівень конкурентоспроможності між виробниками та інноваційний розвиток на підприємствах України набуває питання розробки індивідуальної інноваційної стратегії на кожному підприємстві окремо відповідно до попиту на вироби підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема управління інтелектуальними інвестиціями на підприємствах України стала предметом багатьох наукових досліджень як вітчизняних так і закордонних вчених. Цим питанням займалися такі вітчизняні дослідники як О. Амоша, А. Бутенко, М. Войнаренко, А. Гриньова, О. Кузьміна, Є. Лазарева, Л. Федулова, С. Філіппова та інших. Велику увагу цьому приділяли такі зарубіжні вчені як Й. Шумпетер, Б. Санто, Б. Твісс та інші.

Інноваційний розвиток підприємства досліджується окремо від економічної безпеки підприємства. Комплексне управління економічної безпеки та інноваційного розвитку підприємства не розглядаються навіть в теорії, на практиці деякі підприємства враховують вплив економічної безпеки на інноваційний розвиток підприємства, але такі випадки зустрічаються рідко.

Не зважаючи на велику кількість наукових розробок, в даний час ще не сформовано чітке поняття «інноваційний розвиток підприємства». Відмінною рисою інноваційного розвитку підприємства від розвитку взагалі є головне це термін інноваційність.

Невирішені складові загальної проблеми. Не зважаючи на велику кількість методичних та теоретичних розробок вітчизняних та закордонних вчених це питання досі не повністю розкрито. Не має єдиної розробленої системи до підходу на підприємствах до інноваційних розробок. Також доцільно висвітлити питання кадрової організації управління інноваційними розробками так як на підприємствах України кадровий потенціал знаходиться в жахливому стані в основному це пенсійний вік. З таким кадровим потенціалом неможливо займатися інноваційними розробками.

Мета. Мета статті полягає в розробці теоретико-методологічних та методичних положень, а також рекомендацій до управління інтелектуальними інвестиціями на підприємствах України.

Основний матеріал. Управлінню інтелектуальними інвестиціями присвячена велика кількість наукових праць, досліджена велика кількість різних стратегій та методів інноваційного розвитку. І все це пов'язано із поняттям інновацій, інноваційної діяльності, інноваційної моделі на підприємстві. Тому поняття управління інноваційного розвитку на підприємстві потребує подальшого дослідження.

Поняття «інноваційний» походить від терміна «інновація». Це відкриття та втілення нового наукового технічного винаходу. В наш час існує майже сто різних визначень категорій інновацій. Вчені характеризують інновації залежно від винаходу свого дослідження.

Із сучасних наукових джерел домінуюче місце займають два визначення інновацій статистична та динамічна:

- статистична – це інновація яка виступає у вигляді нової техніки або нової технології;
- динамічна це коли інновація виступає як процес, дослідження, проектування, виготовлення, комерціалізація нового виробу або технології замість застарілого виробу або технології.

Також можна визначити вузькі та широкі підходи до визначення інновацій. Вузькі підходи це розглядається як новий вибір, нова технологія. Так розглядають інновацію Б. Твіст, В. Хіппель, Х. Рігс та інші.

Широкі підходи тут інновація розглядається, як прибуток, комерціалізація від використання нової ідеї. Так розглядають інновацію такі вчені як Д. Бессант, Ю. Морозов, М. Портер та інші.

Поняття інновація пояснюється по-різному та класифікується за конкретними ознаками.

Так різні науковці пояснюють по-різному, наприклад: В. Савчук [1] розглядає інновації з трьох позицій: 1) як зміна виробу; 2) як технічний процес; 3) як бажаний результат який отримали.

Г. Пятницька [2] також пропонує розділити інновації на три групи: 1) результат управління; 2) процес заходів; 3) поєднання комплексного підходу.

Так трактування поняття «інновація» опираючись на висновки науковця В. Найдюка [3] можна об'єднати в три групи: 1) розробка нового винаходу; 2) процес змін; 3) інструмент для нових можливостей.

Саме ці ознаки інновацій проявляються в її розвитку та розкриваються через процес.

Інноваційний розвиток – це розвиток економічної системи, який має признаки інноваційності.

Інноваційний розвиток почався у другій половині XIX столітті є результатом праці дослідників в економічному зростанні. Інноваційний розвиток в економічному зростанні є нерівномірним. Із-за новизни інновація може стати зростанням в економіці. Розвиток інновацій збільшує економічне зростання не тільки на підприємстві але й в країні. Інноваційний виріб потрібно постійно вдосконалювати, так як потреби споживача постійно міняються і виріб є інноваційним до тих пір поки не появився новий удосконалений виріб.

Держава є вирішальним джерелом інноваційного розвитку або його гальмування. За підтримки інноваційний розвиток може досягти світового рівня за наявності наукових інститутів які є в державі, їх кадрової політики, та прагнення населення до кращих умов життя.

Досліджуючи поняття «інноваційний розвиток» його можна розділити на два підходи: макроекономічний та мікроекономічний.

Макроекономічний підхід застосовується для дослідження механізму реалізації наукового процесу, пошуку інноваційних ідей в економічному розвитку держави, її моделі розвитку.

В табл.1 Вказані стадії та типи інноваційного розвитку за М. Портером [4].

Таблиця 1- Стадії та типи інноваційного розвитку [5, 6, 7].

Стадії інноваційного розвитку	Типи інноваційного розвитку
1. <i>Стадія розвитку на основі виробничого фактору:</i> природні ресурси, трудові ресурси, конкурентоспроможність	1. <i>Екстенсивний тип інноваційного розвитку:</i> досягнення основної цілі, отримання економічного ефекту.
2. <i>Стадія розвитку на основі інвестицій:</i> спроможність підприємств купувати ліцензії на виготовлення виробу, або інноваційної технології	2. <i>Інтенсивний тип інноваційного розвитку:</i> отримання економічного прибутку від використання нових технологій
3. <i>Стадія розвитку на основі інноваційної діяльності:</i> коли підприємства можуть удосконалювати або розробляти нові технології	3. <i>Інноваційний тип розвитку:</i> систематичний економічний прибуток від інновацій, використання ресурсів підприємства як трудових так природних

Отже, посилаючись на табл.1 можна визначити, що з позиції макроекономічного підходу до визначення поняття інноваційного розвитку порівнюється з технічним прогресом.

Мікроекономічний підхід застосовується в дослідженні конкурентоспроможності суб'єктів господарської діяльності. У своїх працях В. Найдюк [3] показує два підходи до поняття терміну: 1) орієнтація на кінцевий інноваційний результат; 2) впровадження реалізації інноваційного продукту.

Інноваційний розвиток на підприємствах України пов'язують з поняттям інноватика та ділять на 2 поняття: 1) статистичний – як результат, готовий виріб; 2) динамічний – як процес зміни виробу.

Таблиця 2 – Статистичний та динамічний підхід до визначення терміну «інноваційний розвиток» [8]

Категорії	Статистичне поняття	Динамічне поняття
Інновації	«інновація» виріб інноваційний процес у вигляді нової техніки, нової технології	«інновація-процес» дослідження науково-технологічного процесу, зміни нової технології на нову.
Інноваційний розвиток	«інноваційний результат» - це результат наукової роботи, результат інноваційної діяльності	«інноваційний розвиток» - це інноваційний процес, інноваційна діяльність направлена на нові, кращі зміни в технології в дизайні виробу.

Посилаючись на таб. 1 статистичний та динамічний підходи не протиставляються, тому що кожний підхід має своє особливе поняття в інноваційному розвитку.

Інноваційний розвиток не можливий без інноваційного процесу. Інноваційний процес це науково-дослідна, науково-технічна діяльність і цей процес можна охарактеризувати трьома пунктами: 1) це розробка технічної документації на інноваційний виріб; 2) це життєвий етап циклу інноваційного виробу; 3) інвестування в інноваційний виріб.

Інноваційний процес та інноваційна діяльність мають багато спільного. Інноваційна діяльність спрямована на управління, планування, контроль та реалізацію. Інноваційний процес направлений на наукову розробку виробу та комерціалізацію.

Інноваційна діяльність включає в себе менше поняття чим інноваційний процес. Але чітко дати визначення та розмежувати поняття між інноваційною діяльністю та інноваційним процесом неможливо так як вони мають спільні поняття між собою.

Рисунок 1 - Інноваційний розвиток на підприємстві (розроблено авторами)

Інноваційний процес може як покращити фінансовий стан підприємства так і погіршити. Це пов'язано із тим, що інновації можуть бути як вдалимими так і не вдалимими, а інвестиції в розробку інноваційного виробу, було внесено.

Тому підсумовуючи вище сказане можна дати визначення, що інноваційний розвиток – це розвиток інноваційної діяльності з використанням інноваційного потенціалу підприємства.

Управління інноваційним розвитком базується на управлінні формування та використання інноваційного процесу.

Існують різні теоретичні підходи до інноваційного розвитку підприємства.

Висновок або наукова новизна. У роботі приведені теоретичні узагальнення та методичні положення і рекомендації до управління інноваційним розвитком підприємств.

1. Визначено зміст та зв'язок основних категорій і понять, які висвітлюють інноваційний розвиток на підприємствах.

2. Узагальнено та систематизовано теоретико-методологічні підходи та методи для управління розвитком інтелектуальних інвестицій на підприємстві.

3. Розроблено схему механізму інноваційного розвитку на підприємствах як зв'язок локальних управлінських механізмів.

4. Досліджено поняття терміну інноваційний розвиток, інноваційний процес та управління інноваційним процесом.

Перелік посилань:

1. Антонюк Л.Л. *Інновації : теорія, механізм розробки та комерціалізації : [моногр.]* / Л.Л. Антонюк, А.М. Поручник, В.С. Савчук – К.: КНЕУ, 2003.–394с

2. П'ятницька Г.Т. *Інноваційний розвиток організацій: невід'ємні складові та чинники впливу* / Г.Т. П'ятницька // *Маркетинг і менеджмент інновацій*. – 2013. – № 3. – С. 76-91.

3. Найдюк В.С. *Сутність та передумови інноваційного розвитку підприємств* / В.С. Найдюк // *Маркетинг і менеджмент інновацій*. – 2013. – №3– С. 251-263.

4. Портер М.Е. *Стратегія конкуренції* / М.Е. Портер. – К.: Основи,1998. – 390 с.

5. Захарченко В.И. *Инновационное развитие в Украине: наука, технология, практика: [моногр.]* / В.И. Захарченко, Н.Н. Меркулов, Л.В. Ширяева. – Одесса: «Печатный дом», «Фаворит». – 2011. – 598 с.

6. Захарченко В.І. *Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки : [навч. посіб.]* / В.І. Захарченко, Н.М. Корсікова, М.М. Меркулов. – К.: Центр навчальної літератури, 2012. – 448 с.

7. Харичков С.К. *Инновационно-инвестиционная система: методология формирования и развития* / Э.Н. Забарная, С.К. Харичков. – Одесса. ИПРЭЭД НАНУ, 2002. – 140 с.

8. Волощук Л.О. *Аналітичні інструменти управління інноваційним розвитком промислового підприємства : [моногр.]* / Л.О. Волощук, В.В. Кірсанова, С.В. Філіппова. – Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2014. – 180с.

Стаття надійшла: 22.11.2016 р.

Рецензент: д.е.н., проф. Дмитрієв І.А.

Рецензент: д.е.н., проф. М.М. Макаренко (Азовський морський інститут НУ «Одеська морська академія»)

